

4. Осмислення і розвиток суб'єктно-суб'єктних відносин в системі освіти.

Отже, змістовно-освітні та світоглядні цілі заняття в педагогічному вузі стають професійно-педагогічними, які виражаються в педагогічних здібностях (академічні, дидактичні, конструктивні, комунікативні, організаторські та ін.). Реалізація професійно-педагогічних цілей визначає розвиток педагогічної майстерності, заснованої на морально-гуманістичних цілях; становлення високої освіченості, що забезпечує творчий рівень діяльності і професійну готовність моделювання педагогічних систем для гармонійного розвитку майбутніх учителів як суб'єктів освітнього і соціокультурного простору.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА:

1. Карпович В.А. Діяльність сучасного вчителя. К., 2004. 121 с.
2. Лекції з педагогіки вищої школи: навч. посіб. / за ред. В. І. Лозової. Х.: ОВС, 2006. 496 с.
3. Скульський Р.П. Вчитися бути вчителем. К., Педагогіка, 2008. 155 с.

УДК 33(075.8)

*Віктор Петров, Ольга Речина, Ірина Попова
(Мелітополь)*

ДИДАКТИЧНІ УМОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ З ПРОФЕСІЙНОЇ ОРІЄНТАЦІЇ

В роботі розглянуті деякі аспекти створення дидактичних умов щодо організації самостійної пізнавальної діяльності студентів з вивчення дисципліни «Теоретичні основи електротехніки».

Ключові слова: *самостійна робота студентів, пізнавальна діяльність, навички, уміння, система навчання.*

In work considered some aspects of the making the didactic conditions to organizations of independent cognitive activity student at study of discipline "Professional orientation.

Key words: *independent work student, cognitive activity, skills, skill, system of the education.*

Постановка проблеми. Епоха стрімкого і постійного оновлення та інтенсивного розвитку науки і техніки у енергетичній галузі пред'являє суворі вимоги до висококваліфікованого фахівця, який повинен уміти поєднувати як глибоку фахову підготовку, так і вміння самостійно, творчо мислити. Сучасна вища школа покликана забезпечити студента міцними, оперативними знаннями, а також навчити його вчитися (тобто вчити себе) самостійно. Тому великої актуальності набуває проблема створення дидактичних умов щодо організації самостійної пізнавальної роботи студентів з вивчення дисципліни «Теоретичні основи електротехніки» для розвитку особистості студенту як суб'єкту навчальної і професійної діяльності, його здібностей до управління своєю діяльністю і безперервної самоосвіти впродовж життя.

Засобом формування і розвитку такої важливої якості як самоосвіта є самостійна робота студентів (СРС). Поняття «СРС» можна розглядати в широкому і вузькому значенні. У широкому значенні – це активна пізнавальна творча діяльність студента, яка присутня (повинна бути присутньою) у будь-якому виді навчальних занять. У більш вузькому значенні – це один з видів навчальних занять, специфічною особливістю якого є відсутність викладача в момент навчальної діяльності студента.

Освічена людина сьогодні – це людина, що вміє самостійно приймати рішення, самостійно добиватися поставленої мети, має навички власними силами оволодівати знанням, удосконалювати свою фахову майстерність індивідуально.

Успіх будь-якої самостійної діяльності студента багато в чому визначається її умовами. З сукупності показників умов навчання (соціально-економічні, індивідуально-психологічні, просторово-тимчасові, а також зовнішнє середовище) слід особливо виділити ті, від яких у першу чергу залежать ефективність передачі студенту професійного досвіду, надбаного дослідницькою і виробничою практикою, знань, умінь. Все це можливо за умови інформаційного і методичного забезпечення навчання [1]. Сьогодні для багатьох вузів України дуже гостро стає проблема підвищення якості освіти. У основі успішної навчальної діяльності студента лежить створення дидактичних умов - вдосконалення системи організації навчального процесу викладачем.

Аналіз останніх досліджень. Інформаційне забезпечення дає відповідь на питання "що вивчати?", методичне – на питання "як вивчати?". У першому випадку концентрується досвід фахівців, викладачів (знання, уміння, види, засоби діяльності), у другому – засоби його передачі (безпосередні вказівки-інструкції й опосередковані – через зміст дій). Інформаційно-методичне забезпечення (ІМЗ) – це одна з цілей створення системи навчання, і у визначеній мірі – результат діяльності педагога.

Під забезпеченням СРС розуміють процес створення педагогом необхідних і достатніх умов навчання, що гарантують задоволення потреби студентів в інформаційних джерелах і вказівках.

Інформаційні джерела і вказівки – це сукупність документів (книги, брошури, часописи й інша друкарська продукція, плакати, відеофільми, програмний продукт ЕОМ), у яких зафіксовані в зручному і доступному для використання виді будь-які знання.

У залежності від ступеня задоволення потреби суб'єкта навчання в джерелах інформації і вказівках можна говорити про рівень інформаційно-методичного забезпечення того або іншого виду навчальних занять, навчального процесу в цілому [2].

Система організації викладачем у будь-якій школі: початковій, середній, ліцеї, коледжі, інституті, академії, університеті складається з п'яти основних етапів:

перший етап – це осмислення і формування змісту навчання по дисципліні і підготовки джерела знань;

другий етап – видача учням завдань для самостійної аудиторної і позааудиторної пізнавальної діяльності;

третій етап – первинний виклад програмного матеріалу (у ВНЗ - читання лекцій).

четвертий етап – самостійна пізнавальна аудиторна і позааудиторна діяльність студентів;

п'ятий етап – контроль і оцінка результатів самостійної пізнавальної діяльності студентів.

Зі входом України до єдиного Європейського простору вищої освіти, приєднанням до Болонської декларації, задачею вищої школи є не тільки надання студентам певної суми знань і прищеплення певних навичок і умінь, але і розвиток їх творчих здібностей та активізації пізнавальної діяльності. Вища школа повинна навчити студента думати, виховувати себе в дусі необхідності постійного поповнення своїх знань і самостійно вчитися, щоб кожен учасник навчального процесу за результатами своєї діяльності мав гарантію мобільності та працевлаштування.

Формулювання цілей статті. Провести аналіз деяких інформаційно-методичних підходів щодо організації самостійної роботи студентів при вивченні дисципліни «Теоретичні основи електротехніки» для здобувачів ОС «Бакалавр» зі спеціальності «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка» і відображення основних положень системи інформаційно-методичного забезпечення навчання і вдосконалення системи організації самостійної роботи студентів при вивченні дисципліни.

Основна частина. Дисципліна «Теоретичні основи електротехніки» викладається студентам 2-3 курсу енергетичного факультету. Вона фундаментальна, призначена не тільки для формування у студентів наукового світогляду і відповідної системи поглядів на суть фізичних явищ, що супроводжують електромагнітні процеси в основних електротехнічних пристроях, а ще доводить основні закони розрахунку лінійних або нелінійних кіл та електромагнітного поля.

Дисципліна «Теоретичні основи електротехніки» базується на основі знань студентів, отриманих при вивченні таких дисциплін як фізика та вища математика. Вирішальне значення при вивченні дисципліни є самостійна пізнавальна робота студентів. Тому головною задачею викладача стає інформаційно-методична допомога студентам в організації цього виду діяльності. Це реалізовано за допомогою навчального методичного посібника, який вміщує в собі теоретичний матеріал по темах з дисципліни і розроблених викладачем алгоритмів самостійної роботи при вивченні окремих тем дисципліни «Теоретичні основи електротехніки», що дозволяє студентам систематизувати знання по темам і підвищити якість знань з дисципліни. Навчально методичний посібник є у бібліотеці університету, на навчально-інформаційному порталі університету та в методичному кабінеті кафедри.

Самостійну пізнавальну діяльність студентів з вивчення дисципліни пропонується проводити за трьома рівнями [3]:

1 рівень – засвоєння інформації в готовому вигляді і виконання завдань інформаційно-репродуктивного характеру;

2 рівень – застосування отриманих на першому рівні знань та умінь в знайомій ситуації, тобто розв'язання завдань стереотипно-практичного характеру;

3 рівень – творче застосування знань та умінь в новій, нетиповій ситуації, тобто виконання завдань логічно-понятійного характеру та при виконанні експериментальних випробувань.

Перший рівень дозволяє студентові за допомогою літературних джерел отримати основні знання фізичних явищ електротехніки і вміти:

- сформулювати сутність фізичних явищ електротехніки;
- сформулювати закони електротехніки, що описують фізичне явище;
- виконати математичний запис законів електротехніки і знати фізичні величини, з яких складається математичний запис законів електротехніки та одиниці їх вимірювання;
- знати в яких електротехнічних пристроях застосовуються ці фізичні явища.

Для виконання завдань першого рівня студентам пропонується при підготовці до лабораторних занять по кожній темі курсу письмово відповісти на запитання у зазначеній послідовності. Відповіді на запитання першого рівня повинні бути сформульовані дуже коротко і чітко.

На *другому рівні* самостійної роботи студентам пропонується рішення прямих типових задач з метою закріплення отриманих на першому рівні самостійної роботи знань і отримання практичних навичок при розв'язанні стереотипних задач. Рішення задач повинно мати чітку логічну послідовність.

На *вищому третьому рівні* студентам, які мають знання і уміння отримані на першому і другому рівнях, пропонується вирішити задачі, в яких необхідно проявити навички комплексного аналізу і елементи творчості.

Якість самостійної роботи студентів по кожній темі курсу «Теоретичні основи електротехніки», перевіряється на лабораторних і практичних заняттях шляхом усного і письмового опитування студентів та самостійного розв'язання задач.

Студентам читається курс лекцій. Теоретичний матеріал на лекціях логічно пов'язаний із завданнями інформаційно-репродуктивного і стереотипно-практичного характеру, що дозволяє студентам відповісти на запитання, поставлені в алгоритмах вивчення тем дисципліни.

Для організації самостійної пізнавальної діяльності студентів складено графік СРС з вивчення дисципліни «Теоретичні основи електротехніки», у якому вказується для кожного навчального тижня: номер теми, номер контрольного завдання, кількість запитань і завдань в алгоритмі СРС, що студент повинен виконати вдома, кількість пунктів завдань тематичного творчого комплексного завдання з теми [4].

Для кращого усвоєння матеріалу по кожній темі розроблені тематичні комплексні індивідуальні завдання, які студенти виконують самостійно вдома. Це дозволяє студентам систематизувати знання з теми, що вивчається, а викладачеві в аудиторії при співбесіді дає можливість контролювати знання студентів. Кожне тематичне творче комплексне завдання з теми складається з завдань стереотипно-практичного характеру, що закріплює накопичені знання на рівні «знати» - «вміти» і мають запитання логічно-понятійного характеру, що стимулює студента знайти вірну відповідь при розв'язанні завдання на рівні «володіти», спонукає студента логічно думати, аналізувати і знаходити застосування явищ в електротехнічних приладах, пристроях.

Кожна з частин тематичного комплексного індивідуального завдання має свої цілі і виконує визначені задачі. Наприклад, у першій частині акцентується увага студентів на особливостях розрахунку електричних кіл або електромагнітного поля. Студенти застосовують основні закони, аналізують електричне коло і згідно методик розрахунку розв'язують стереотипні задачі і визначають основні фізичні величини, запам'ятовують одиниці їх вимірювання. У другій частині студенти, розв'язуючи завдання логічно-понятійного характеру, вчаться застосовувати теоретичні знання при вирішенні практичних завдань, проявляють свої творчі здібності і закріплюють, таким чином, отримані знання. Це допомагає студентам систематизувати знання по темах, з'ясувати призначення принципів або розрахункових електричних схем кола чи пристрою, проаналізувати явище за допомогою векторної діаграми, уяснити принцип роботи електротехнічних пристроїв, призначення їх основних елементів конструкції, фізичні явища і процеси, що в них спостерігаються, тобто систематизують, закріплюють теоретичні знання і знаходять їм практичне застосування у пристроях.

Інформаційно-методичне забезпечення організації СРС по дисципліні «Теоретичні основи електротехніки» спрямовані на одержання студентами вихідних знань по дисципліні, що сформульовані у вигляді питань для підготовки до підсумкового контролю знань.

Висновок. Вдосконалена система організації самостійної роботи є ефективним засобом засвоєння студентами навчального матеріалу, сприяє активізації самостійної пізнавальної навчальної діяльності за допомогою підручників, посібників, методичних розробок до лабораторних і практичних занять, навчально-контролюючих програм, рекомендацій та інше. У сучасному навчанні вона відіграє важливу роль в процесі становлення особистості майбутнього спеціаліста.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Подоляк Л. Психологія вищої школи / StudFiles- Електрон. дані. Київ, 2011-2018. URL: <https://studfiles.net/preview/5319027/page:27/> Організація самостійної навчально-пізнавальної діяльності студентів. Дата перегляду: 07.09.2018р.
2. Чикун Н., Пасальський Б. Інноваційні технології навчання у реформуванні системи вищої освіти // Вісник КНТЕУ. 2016. № 3. С.135-144.
3. Овчаров В.В. Фундаментальная прагматичная личностно ориентированная система обучения применительно к Болонскому процессу // 36. науково-методичних праць з питань національно-громадського виховання студентів. Мелітополь: ТДАТА, 2005. С.17-21.
4. Бендера І.М., Фірман Ю.П., Медведєва М.В. Основні вимоги до методики планування самостійної роботи з хімії // Наука і методика. 2007. № 9. С.89-93.